

Politicorvm Libri Decem

Contzen, Adam

Colonia, [1621]

Cap. X. De seditionibus ex Religione vberiùs disputatum, & Reipublicæ ac religionis status anno 1617.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95437](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95437)

tiata legem abrogari voluit. Pericles non magni momenti causam esse confitetur, sed agi libertatem, tentari patientiam Athenarum. Si nunc imperium accipiant, tolerandum deinceps esse. Idque non modo ut orator maximus, sed etiam ut fidus consiliarius persuasit. Nam reuera omnium libertati imminuebant Lacedaemonij, & ceterae ciuitates imperium appetebant, quare & omnes perdidit.

§. 10. Seditio leuissima Othonis tempore nota est, ex incommoda armorum distributione. Tacit. l. i. hist. recenset in hunc modum. Paruo initio vnde nihil timebatur, sub Othone orta seditio prope urbi excidio fuit. Seprimam decimam cohortem colonia Hostiensis, in urbem acciri Otho iusserat. Armandae eius cura Vario Crispino Tribuno e praetorianis data. Is quo magis vacuus, quietis castris, inissa exequeretur, vehicula cohortis, incipiente nocte, onerari aperto armamentario iubet. Tempus in suspicionem, causa in crimen, affectatio quietis in tumultum euasit. Et visa inter temulentos arma cupidinem sui mouere. Fremit miles, & Tribunos centurionesque proditiōis arguit, tamquam familiae senatorum ad perniciem Othonis armarentur. Pars ignari & vino graues, pessimus quisque, in occasionem praedarum, vulgus, ut mos est, cuiusque motus noui cupidum, & obsequia meliorum nox abstulerat. Resistētem seditioni tribunum, & feruētissimum centurionem obtruncant rapta arma, nudati gladij, insidentes equis urbem ac Palatium petunt. Erat Othoni celebre cōuiuium, timet ipse & timetur a cōiuiis. Dilabitur magistratus & senes feminae per tenebras, & diuersa urbis itinera incertas latebras petunt. Militum impetus ne foribus quidem Palatii coercitus, quo minus cōuiuium irrumperent: ostendi sibi Othonem expostulantes. Vulnerato Iulio Martiale Tribuno, & Vitellio Saturnino praefecto Legionis, dum ruentibus obstant, vndique arma & mina, modo in Centuriones Tribunosque, modo in Senatū vniuersum lymphatis cōcō pauore animis, & quia neminem vnum destinare ira poterant, licentiam in omnes poscentibus: donec Otho contra decus imperii thoro insitens, precibus & lacrymis egre cohibuit. Redieruntque in castra inuiri. Fecit id Otho in seditione Romanae urbi periculosissima, castra seditionum post primum tumultū ingreditur, milites blanda oratione mitigat aut perstringit, neque in plures quam duos (qui perditū & temulentū) animaduerti iussit: atque ferocitatis modus grate acceptus, compolitiq; ad praesens milites, qui coerceri nō poterant.

§. 11. Inconsulta principum liberalitas etiam discordiarum crebro dat causam, cum enim alicui donatur, quod alter suum esse contendit, lites eo usque crescent, ut ne donator quidem sopire eas possit. Ita factum in Belgio an. 1007. Balduinus Barbatius comes Flandriae, post multa obsequia in Henricum II. Imperatorem, & conciliatum fauorem, dono ab illo obtinuit Wallachiam cum alijs Zeladiae insulis, & materiam simul discordiae, rixarū & bellorum inter Flāndros & Hollandos, quae tam aspera & diuturna fuerit, ut spatium quadringentorum annorum per interualla durauerit. Hollandis ius suum & liberalem donationem, ad Ludouicum Caesarem, Ludouici Pij filium, referentibus. Flandris verò a recentiore Henrici donatione nullatenus cedentibus.

Cum capiti
oculusq; non
credit corpus,
male resp. geritur

§. 12. Mihi quoque difficile videtur libertatem custodire, ubi dux est vnus quidē, sed cui parua, & quasi precaria potestas, quem dum honoris causa eligunt, quasi suspectum custodiunt, ut nec ipsi, nec dux tutus videatur. Marinus Faletus a Venetis dux electus, delere senatum statuit, & nisi per cōscios detecta res fuisset, flagitium perpetrasset. Quod etiam Biamontis Teupoli perfidia instituerat facere, factaque magna caede tandem victus est. Egnat. l. 4. Hinc consultum est, vel nullum ducem, vel talem eligere, qui per custodias & aetatem nihil possit, nam leges parum fortes continendae ambitioni, animi hominum parum sunt stabiles.

CAPVT X.

De seditionibus ex Religione vberius disputatum, & Reipublicae ac religionis status anno 1617.

§. 1. **M**AGNA pars bellorum, calamitatumque, & seditionum, aut ab religione est, aut praetextu religionis; quapropter pluribus ea de re agendum: quod quamuis I. de pace Germania, & coronide Jubilorum egerim, eadē tamen sibi hic liber deposcit. Nullius n. rei tam audios fore posteros existimo, quam ut cognoscant, quid celebratissimo saeculo nostro actum sit, si quis vberiora desiderat, Jubilum Jubilorum consulat.

§. 2. Duplex est omnino genus hominum quod negocia religionis iudicat; Quidam multitudinem ac varietatem opinionum, crebramque mutationem considerantes, omnem penitus religionem contemnant, libros tamē cristicos, & certamina comparant, ac legunt, ut alienis litibus animos pascant. Horum expertus Iannas, & irrisiones Sibrandus Lubbertus, sefe vlciscitur, atq; ita eos describit praef. contra Faustum Socinum. Maxima pars hominum sinistre iudicat de laboribus & curis, quas Doctores in explicanda & defendenda doctrina Christiana ponunt. Multi enim Religionem tanquam inanes fabulas, & terribilissima ad hominum animos percellendos excogitata vident, & subsannant: hi putant omnes contentiones de dogmatibus Christianae doctrinae tantum esse logomachias, & quia ipsi in corde suo omnem Religionem vident, eamque nullum alium ob finem praetendunt, quam ut emergant, suis animis metuantur aliorum animos, indignanturque, & fremunt, cum vident aliquem esse, qui ipsorum cupiditati iusserit, iudicioque applaudere recusat. Hi homines mūdā gloria inflati conueruntur communem tranquillitatem diuersitate religionis perturbant; cum tamen ipsi sepe tam petulant in ingenio sint, ut versutos homines supponant, qui noua dogmata cudent, ut dum p̄p̄ doctores se illis opponunt, ipsi se his spectaculis oblectent, & doctrinam, quam oderunt, & fouere videri volunt, populo exosam reddant; accidit etiam, ut cum omnia sursum & deorsum voluere in animo habeant, certamina in doctrina concitent; vel eos, qui ea mouent, foueant, impediuntque, ne lites in doctrina mota legitimo iudicio componantur, aut decidantur, & quod omnium miserrimum est, cum sint dogmatū doctrinae Christianae imperiti, summum de illis iudicium sibi arrogant, perinde ac si cacus de coloribus recte iudicare possit: qui paulo moderatiores sunt, delectantur quidem doctrinae puritate, sed non putant eam tanti momenti esse, ut propter eam tantas contentiones, tantaque certamina subire debeamus.

§. 3. Hi quidem impij sunt, & Deo abominati, quos **ἱεροσολῶν** Illusores, vocat P̄l. i. Propheta Dauid. Sunt illi omnibus haereticis pestilētiōres; nam haeretici in vnum errorem, aut plures impellunt, hi verò omnem fidem, omnemque errorem sp̄nt, & planē in atheismum abeunt, itaque **ἡνεα** sunt, reprehēsores, irrisores, ut Aquila Ponticus vertit, sunt **ἡνεα** transgressores, ut quinta, & sexta editio: **ἡνεα**, impestores, ut Symmach. R. Dauid **ἡνεα** ait esse homines astrictos in sciētia ad malum, & versutos, & loquentes mala supra filios hominum, & dantes opprobrium & malum supra filios hominum. Hanc ob causam verus Bibliorum interpres vertit, pestilētes, cum dixit: Et in cathedra pestilētia non sedit. Ita & 72 interpretes **ἡνεα** καὶ δὲ δὲ λόγων, & in cathedra pestilētiarum; Imò & Symmach. Prou. 20. 1. **ἡνεα** ὁ λόγος, & pestis est vinum. Et Prou. 9. Vbi noster **ἡνεα** vertit, illusor, & 72. καὶ δὲ δὲ λόγων, ait **ἡνεα** ὁ λόγος, & si pestilentia fias. Voluit tot modis S. S. irrisores cōpescere, ut certo cōstaret nihil esse praetereum in causa religionis pestilētiū, irrisione, & contemptu. Omnia enim naturae iura illi violant, & celest. me venena spargunt, magisque veritati, quam vlli haeretici, obstitunt. Cuius duplex causa est.

§. 4. Prior

Religio fa-
cile videtur,
quia diffi-
cilius in-
tellegitur.

Veraveligio
cerimonias
habet mode-
stia iudices.

Irri-
fio vene-
nam pietat-
em.

Irri-
fiores sunt
catholici.

Anno 1617
irrifiones in
nauarunt.

Capita irri-
fiorum Mat-
thias Hoe,
& Abraham
Sculterus.

Hoe laudat
Palatinum
iudicium.

§. 4. Prior rerum, quae credenda proponuntur dif-
ficultas, & annis rudium obnoxia profunditas. Ju-
daeos olim & Christianos subannabant gentiles, cum
de innocente protoplastorum nuditate, de fraude
serpentis, de orbis diluvio narrant, quae omnia sar-
calinis, & blasphemis dictis eludebant. Quando
serpentes loqui desissent? quo cultro costam Ada-
mo Deus excidisset? Hinc pari modo fabulas suas
credi, aut haec non credi volebant. In nostra religione
quam multa contra sanctissimam Trinitatem, Incar-
nationem, Crucem DOMINI & impietati locati sunt ir-
rifores? Altera causa est, quia omnis vera religio le-
ges, & ceremonias habet aliquas, quibus animi de-
missio, & patientia grauitur & religiosè exercetur,
quaeque libertati, & superbiae humanae, quae suae di-
gnitatis est retinentissimae repugnare videtur. Huius-
cemodi erat apud Iudaeos circumcisio, ob quam lu-
dibrio gentibus erant, verpi, appellae, recuti per con-
tumeliam, vocabantur, hincapud Aristophanem
cum multa in senem conuicia dixisset feruulus, ea
claudis quasi coronide, & iurat se existinare ΑΠΟΛΙ-
ΛΑΤΟΝ ΕΙΝΑΙ, circumcisum esse; Plura sunt apud Christiano-
nos, ut baptizari, iniungi, confiteri, sanctorum pedes
lauare, aliaque, quae ut nobis sunt Dei virtus, ita illu-
sionibus sunt stulticia. Magnam autem vim habent
amarulenta dicta, & ioci ad animos frangendos, hinc
multi Iudaeorum, quos pudebat signaculi foderis,
praepudia adducebant, ut quocunque modo se impijs
infidelium faceris subducerent.

Inter hos etiam numero illos, qui certam religio-
nem profiterentur, sed tantum sui commodi gratia, a-
liam vero religionem, a qua capitalissimè confortes
suos differre norunt, interdum infestissimè perse-
quuntur, interdum verò tanquam veram agnoscunt, ita o-
lim Bucerus, alij fecere.

§. 5. Exempla τῆς χυλίας καὶ ἀποστασίας imposturae irri-
fiorum annis 1617. dedit innumera; omnium enim cō-
tionum jubiliarium argumenta ad irrifionem per-
tinent Catholicorum, quibus tamen tota martyrium
Ecclesia, cum sanctis patribus contumelia afficitur.
Sed de illa vituperandi, laudandique eandem reli-
gionem inconstantia, accipe lector duo insignia do-
cumenta, Abrahamum Sculterum Haidelbergen-
sem, & Matthiam Hoe ab Hoeneg Dresdensem con-
cionatorem. Abraham in Epistola ad Illustrissimam
Loylam Julianam Illustrissimae Frederici quarti vidua-
am, inter principes Evangelicos numerat, serenissi-
mum Christianum Daniae regem, Illustrissimum Jo-
annem Georgium Saxoniae Electorem, item Illustris-
simos Joannem Calixtum, & Joannem Ernestum
Saxoniae duces; item Braunschuienses, Wirtember-
genses, aliosque principes, qui Lutherani sunt, nec in
suis ditionibus ipsum Sculterum ferrent. At in con-
dione sua enumerat multos principes, qui illam fi-
dem, quam Danus, Saxo, alijque profitentur, ditioni-
bus suis eiecerunt, Lutheranos praedicantes proscrip-
serunt, ideoque DEVM laudat, & Lutheranis in-
fultat.

Eadem penitus impostura Matthias Hoe, & prin-
cipi suo, & auditoribus imponit. Nam in epistola sua
ad Joannem Georgium Illustris Saxoniae Electorem
p. 2. ita fatetur. Ja Ew. Churf. Gn. haben vngewisselt
mit ihrem Christ, oblichste Exempel viel andern Po-
tentaten / vnd fürnehmlich Evangelische Stände in vnd
außerhalb des Römischen Reichs angereizet / daß in
vnderschiedenen Königreichen / Churf. vnd Fürsten-
thumben / Landen vnd Herrschaften / die Evangeli-
schen eben die Zeit / ihr Jubelstuck auch außgeschrie-
ben vnd mit großer Andacht gehalten haben. Daß so
viel nun mit der Zeit Nachrichtung zu kommen / so ist
dergleichen geschehen / in den beyden Königreichen
Dennemarck vnd Schweden / dergleichen ist gesche-

hen in der Churf. Pfalz vnd Brandenburg.

Ecce Palatinum, & Brandenburgicum jubulum vo-
cat Evangelicum, & quod magna deuotione sit pera-
tum. Itane Matthia, tu quoque Calvinizans? Tibi ju-
bilium Calvinianum videtur Evangelicum, & deuotum?
Si ita est, verum igitur est, si Evangelicum, si deuotum,
vestrum igitur est falsum. An tu es ex occultis
illis Calvinianis, quos Saxones pertimescunt?

Nullo modo, inquit, odi Calvinistas ego *ἵνα δὲ*
ἴδω τὸ πλῆθος, nam in tertia concione, pag. 115. Inter fana-
ticos statui Sacramentarios, verba mea sunt. Hic
gehören insonderheit die Sacramentirer / Zwinglian-
ner / vnd Calvinisten. Dieses Geschmeiß / ihr meine ge-
liebte im Herrn / hat in Warheit grosse Zerrüttung vñ
Verwirrung / hat ein grosses Gesienet in die Hochzeit
Gottes gemacht / vnd der reinen Göttlichen Lehr sich
bößlich muthwillich vnd haßstärkig widersetzet.

Huc etiam pertinent praecipue Sacramentarii, Hoelaudat,
Zwingliani, & Calvinistae. Haec colluuijs, carissimi
& culpae
Caluinia-
nos.
mei in Domino, magnam profecto conturbationem,
& confusionem, magnum etiam foetorem in nuptias
Dei intulit, & se pura doctrinae malitiose, petulanter,
contumaciterque opposuit. Haec tu quidem dicis, &
in eadem approbas omnia, quaecunque Lutherus in
Zwinglianos dixit. Sed impostorem, & irrisorem te
probat verba eodem ore calida & frigida. Jubilant
Calvinistae, eos tu in aula velut politicus pie facere
proferis, in templo condemnas. Si in Palatinatu &
Brandenburgica prouincia malitiose, petulanter, con-
tamaciter pura doctrinae obstitunt, non igitur pie in
tato malo iubilare possunt: supremus est gradus ma-
litiae de malitia gloriari. Hi sunt igitur *ἡ πόλις* pestes,
irrisores, quorum alius est in palatio, alius in templo
sermo.

§. 6. Alterum est genus hominum vehemens, aspe-
rum, zeloticum, opinionum suarum perditae amans,
propagandae religionis, ad quam impedit, audum.
Huius generis sunt fere hodie Lutherani, qui ubique
tuentur, Calviniani, quos Rigidos vocant, eos
enim alij fere Zelotas appellant. Sed tamen tales et-
iam nobis depingit molles in Belgio Sibrandus Epi-
stola ad Ecclesiam quae est Londini, p. 2. Sunt etiam ar-
rogantes & superbi homines, qui omnia vana gloria, & inani
fastu honoreque metuntur, cum vident doctos laudi duci, si
quid noui in alijs disciplinis inueniant, etiam sibi laudabile
fore putant, si quid in sacra Theologia innovare possint. Hi
quia vera Theologia imperiti sunt, desperant se Orthodoxae do-
ctrinae explicatione aut defensione decus & nomen parare posse:
quia tamen vana gloria turgent, & laudis cupiditate ardent,
omnia perturbant, ut innotescant; malantque turbandis ec-
clesijs inclarescere, quam in vera Orthodoxaque Religione sine
gloria consensere. Cum animaduertunt doctos viros sibi praef-
ferri indignantur: & cum illos neque scientia, neque pietate,
neque eruditione, neque eloquentia, neque agendi dexteritate,
neque vlla honesta arte superare possunt, conuertunt se ad artes
malas, insinuant se Aula, ut quos virtute vincere nequeunt, ope
auxilioque Aulicorum opprimant: & quod omnium sedissi-
mum est, simulant orthodoxam religionem, praefertunt stu-
dium defendendae doctrinae sanae, iurant in confessiones, & Ca-
techeses receptas, hoc ipsum insurandum propria manus substi-
gnatione testantur: & tamen omnibus viribus sanam doctrina-
nam eamque publico receptam oppugnant, prauam & nouam
suis discipulis callide inculcant, Orthodoxos Pastores & Do-
ctores per calumniam deserunt, concitant in illos Magistrat-
us civiles, pellunt illos suis sedibus, & in illorum locum
errorum suorum (quos seminauerunt) alumnos substi-
tuunt.

Inter hos igitur religio iactatur, utraque enim pars
pijs, & orthodoxis imminet, zelotae iurgiis, calum-
nijs, bello premunt, irrisores in sinum gaudent, de e-
uentu securi.

Hoelaudat,
& culpae
Caluinia-
nos.

Zelota ho-
mines sunt
periculosis-
sime super-
stitionis.
Artes molli-
um Calui-
nianorum.

Pleriq; prin-
cipes sequun-
tur.

Libera ciui-
tates lentius
mutarunt
religionem.

Miscetur
hic Luthere-
rani, & Cal-
uimiani, de
quo vide
Hoe, Treu-
herste
Wartmūg
cōtra Scul-
tetur.

§.7. Religionis & politicę gubernationis magnam esse affinitatem libris de pace Germaniæ ostēdi. Alia enim aliam trahit, & crebro commutat, omnes religione ducuntur, sed in Germania, principum apud multos, quam Dei venerabilior est præscriptio. Hinc sæpius in pleriq; Germania partibus mutata est religio, etiam in liberis quibusdam imperii ciuitatibus, quæ tamen, quod ex vnius voluntate non pendeant, reliquis perseverantiores esse solent in pposito. Brema, Wesalia, aliæq; nonnullæ vrbes, cum auidē Lutherismum hausissent, breui eum fastidio, non sine regiminis concussione, & magnatum exiliis eiecerunt; aliæ cōtrario cum initio Zvinglianismum professæ essent, vt Memminga, Lindauum, Argentoratum, Orlamunda ad Lutherismum deinde inclinari. Verum hæc alias, & alibi. Vt verò quasi in synopsi statū principum quoad religionem videas, sic habeto omnes Reges & principes Europæ, si Turcam excipias, vel antiquam fidem profiteantur, vel Lutheranam, vel quam vocant reformatam, cuius primipili Carolustadius, Zvinglius, Caluinus fuere. Reges & principes Euangelicos in hunc modum recenset Abraham Scultetus in epist. ad Illustriss. viduam Loysam Julianam.

§.8. Haidelbergæ 11. Nouemb. ann. 1617. quo tempore in viuis erant, regnumq; tenebant sequentes Euangelici Reges, Electores, Principes Magnates.

Jacobus Magnæ Rex Britannia.
Christianus 4. Rex Dania.
Gustauus Adolphus, Rex Sueciæ.
Fridericus, Comes Palatinus Rheni, Dux Bauariæ, Elector.

Joannes Georgius, Dux Saxoniæ, Elector.
Joannes Sigismundus, Marchio Brandenburg, Elect.
Archiepiscopi Magdeburgenses & Brementes.
Joannes Comes Palatinus Rheni, Dux Bipontinus.
Joannes Calimirus, Dux Saxoniæ.
Joannes Ernestus, Dux Saxoniæ.
Georgius Wilhelmus Marchio Brandenburgensis,
Dux Juliar, Cluiæ, Bergiæ, Borussia, &c.
Joannes Georgius Marchio Brandenburg, Dux Borussia, Silesiæ, &c.

Joachimus Ernestus, Marchio Brandenburg, & Anspacensis.
Christianus, Marchio Brandenburg, & Colmbacensis.
Fridericus Vricus Dux Brunsvicensis.
Joannes Albertus, ipsiusque Dominus frater Duces Mechelburgenses.

Joannes Fridericus } Duces VVirtembergenses
Ludouicus Fridericus } & Deckenses, Comites
Fridericus Achilles } Mompelgardenses.
Magnus }

Duces Holsatiæ, Pomeraniæ, Lunenburgi & Lauburgi.
Mauritius } Landgrauii Hassiæ.
Ludouicus }

Philippus }
Georgius Fridericus, Marchio Badensis.

Joannes Georgius, }
Christianus, } Principes Anhaltini.
Augustus, }

Ludouicus, }
Rudolphus, }

Heinricus VVenceslaus } Duces Monstbergenenses
Carolus VVenceslaus } & Olsnicenses.

Joannes Christianus } Duces Silesiæ, Berg, &
Georgius Rudolphus } Ligni.

Dn. Mauritius, Princeps Oranienensis.

D. VVilhelmus, Comes Nassauensis, Gubernator Frisiæ.

IN GALLIA RELIGIONIS REFORMATÆ

lumina & columnina, erant præcipuè.

Heinricus, Dux Bullionensis, supremus Mareschalculus, duorum filiorum patens, quorum alter Fridericus

ricus Princeps Sedanensis, alter Henricus Vicecomes Turaine.

Heinricus Dux Thours & Tremoille, vnâ cum fratre Domino de Soubize.

Dux de Sully, & filius ipsius Marchio de Rosny.

Dux de Deldigniers.

Marchio de Candale, Ducis de Espernon natu maior filius.

Comes de la Sufe.

Comes de Ruffy.

Dominus Vidame de Chantres.

Dn. Philippus de Pleffis Mornay.

Dn. de la Force, multiq; alii proceres, vt in numerum non veniant nobiles magno numero.

PER VNGARIAM ET TRANSYLVANIAM
Ecclesiarum Reformatarum Nutricij.

Gabriel Bethlen Princeps Transsylvaniæ, partium Regni Vngariæ Dominus, Siculorum Comes.

Stephanus Bethlen, Capitaneus Hufztienensis, Præfectus Marmarosæ.

Franciscus Redoi Comes Comitatus Bichorienf. Capitaneus Varadien.

Franciscus

Georgius } Perini Comites Abauuarienses.

Gabriel }

Stephanus Török Comes Hunyadiensis, Hæres & Capitaneus Papensis.

Georgius Rakoci Comes Sarosienensis, Capitaneus Onodienensis, eius Frater.

Sigismundus Rakoci.

Franciscus Battyani Comes Comitatus Sopronienf.

Nicolaus

Georgius } Zerini Comites Szaladienf.

Pauus Nadazdi Comes Castriferrei.

Thomas Nadazdi.

Stanislaus Turzo de Bethlen falua, Comes Scepusi-

Emericus Turzo Comes Aruenfis. (ensis)

Petrus de Reua Comes Turocienfis.

Stephani Illyeshazi vidua cum filio Comite Tricini-

Petrus Forgats de Gimes Lib. B. (ensis)

Nicolaus Forgats de Gimes Lib. B. Capitaneus Setherienfis.

Michael Karoli Lib. Baro.

Stephanus Nyari Lib. B.

Stephanus Tököli Lib. B. in Keszmarck.

Thomas Szerzi Lib. B. & filius Georgius Szerzi.

Sigismundus Prapostvani Lib. B.

Joannes } Listusi Lib. B.

Stephanus }

Nicolaus Botskai Lib. B. in Könerd.

Franciscus Banffi à Lossonez Lib. B.

Stephanus Kakoni Lib. B.

David Zolyomi L. B. in Szekelyhida.

Francisci Pacrot Vidua.

Sigismundus } Mariasi.

Paulus }

Andreas Kapi.

Stephanus Korlat Capitaneus Szenderouienfis.

Joannes Bakos in Ozgyan.

Ladislaus Barkoci Vice Comes Comitatus Zeleniéf.

Stephanus Pethnehazi Comes Szarandienf. Capitaneus in Zenò.

VVolfgangus Kamuti.

Caspar Però Capitaneus Gefztelien.

Balthasar Kouats Capitaneus Galankienf.

Thomas Oknai Capitaneus Szodenienfis.

Et alii quamplurimi nobiles Vrbium, Ciuitatumque ciues spectatissimi Orthodoxi.

POLONIÆ IN REGNO EVANGELICÆ VERITATIS sese affectas profitebantur.

Dn. Raphael, Comes Leino, Castellanus Bislickenf. Comi-

Comites Ostrorodij, Domini Latacij.
Dn. Firleij, Sieneckij, Vrotofcij, Goratfcij, Sbanfcij,
Przymfcij, Orzechorij, Goluchouij, Reij, Sienu-
te, Bronicuij, Dunikonij, Potokij, & innumeri alij.

IN LITHVANIA CVRSVI EVANGELII
calcaria admoue bant, omni laude cumula-
tissimi Principes.

Dn. Janusius & Christophorus Radziuilii. Nā alio-
qui adiutabilem Ecclesiæ Euangelicæ nauabant o-
peram.

IN BOHEMIA D. VVēceslaus de Budouitz } Baro-
IN MORAVIA Dn. Carolus de Zeroten. } nes.
IN SILESIA Dn. Georgius de Schōnaich.

§. 9. In his tamen magno opere obseruandum est,
principes illos, prouincialesq; partim esse Lutheranos,
partim reformatos vt vocant. Deinde subditos Re-
formatorum magnam partem Lutheranos, atq; exi-
stimare se magna in persecutione versari, & haecenus
quidem liberationem ab Euāgelicis Lutheranis fru-
stra expectarunt, nunc spem suam damnare cogun-
tur, & sensim frenum recipiunt: de eorum irrita spe
testantur Saxones motiua 12. cur non sit pax ineunda
cum Caluinianis: Exiguam Protestantes iniriuri essent gra-
tiam, imo execrationes potius, & gemitus aduersum se excita-
turi apud eos, qui inter Caluinianos habitant, & à statibus Au-
gustanae confessionis breui se liberandos, & Caluinismum ab-
olendum esse confidunt, serioq; expectant, siquidem isti auditio-
ne perciperent, eos cum Caluinistis eandem iam tibiam inflare,
& quinq; quod dicitur, esse paria concedere. Quo facto, sane
turbis & motibus haud exiguis in Ecclesia Dei apud Christia-
nos infirmos ansa, causaq; praberetur.

§. 10. Catholicam Religionem colebant ac tuta-
bantur, & verum constantiæ Jubilæum celebrabant
hi principes.

IN GERMANIA, EX DOMO AVSTRIACA.

Matthias Imperator Augustus.
Ferdinandus Rex Bohemiae, Hungariae.
Maximilianus Archidux Austriae Ordinis Teutonici
magnus Magister.
Albertus Archidux Austriae, Dux Brabantiae, &c.
Leopoldus Archidux Austriae Episcopus Argentor.
& Passauiensis.
Carolus Archidux Austriae Episcopus Brixienfis, V-
ratislauenfis.
Joannes Svickardus Archiepiscopus Moguntinus
Electo &c.
Ferdinandus Archiepiscopus Colonien. Electo &c.
Dux Bauariae &c.
Lotharius Archiepiscopus Treuirens. Electo &c.
Vilhelmus Senior Bauariae Dux Comes Palat. &c.
Maximilianus Dux Bauariae Comes Palatinus, &c.
Albertus Dux Bauariae, Comes Palatinus.
Vilhelmus V Vilhelmus, Dux Bauariae Neobur-
genf. Juliacenf. &c.
Emmanuel Philibertus Saubaudia Dux.
Henricus Lotharinga, &c. Frāscus Lotharing. &c.

Episcopi in Germania plurimi.

Marcus Archiepiscopus Salisburgenfis Romanæ se-
dis Legatus.
Joannes Godefridus Bambergens. & Herbipolensis,
Franciae Orientalis Dux.
Philippus Christophorus Spirens. Supremus Came-
rae Augustae Iudex.
R. Curienfis.
Georgius Godefridus V Vormatiensis.
Theodorus Paderbornensis.
Jacobus Constantiensis.
Henricus Augustanus.

Guilhelmus Basiliensis.

Alios Principes, Comites, Barones, Magnates o-
mitto, vti & ciuitates liberas, ac Respublicas in Ger-
mania, Heluetiaque.

In Italia.

Paulus Quintus primæ Sedis, & Ecclesiæ omnium
matri Pontifex, cum statu Ecclesiastico quem vocat.
Deinde regnum Neapolitanum cum Sicilia, Sardi-
nia, Corsica, Liguria. Magnus in his ducum, comi-
tum, nobilium numerus.

His si nobiles dicesque Venetias adiungamus, re-
gna earum, & insulas, tantum Romani sanguinis vi-
rorumq; Illustrium exercitum producemus, vt dimi-
diam aduersariorum partem ex vna Republ. simus
adequaturi.

Quid vero si Hetruriam, & magnum ducem Flo-
rentiæ filiosq; & iam insitam domui Austriacæ fami-
liam, recenseam? quorum insignis in fide & religione
tuenda pietas illustris est, quorum classibus Ottoma-
nicæ vires acciduntur.

In Gallia plerique Catholici sunt: mihi ab amico hæc
nomina sunt missa.

Le Roy.

Monfieur le frere du Roy.

Monfieur le Prince de Condé prince du Sang.

Monfieur le Conte de Soiffon prince du Sang.

Autres Princes.

Monfieur De Guife.
Monfieur Du-Maine.
Monfieur De-Neuers.
Monfieur De Longueuille.
Monfieur De Vandosme.
Monfieur le cheualier De Vandosme.
Monfieur De Saint Paul.
Monfieur De-Nemours.
Monfieur le Prince D'Auuergne.
Monfieur Darbeuf.
Monfieur le Prince De Giniulle.
Monfieur De Cheuereulle.
Monfieur le Conte D'Arcour.
Monfieur D'Alles.
Monfieur De Lauragne.
Monfieur le Duc de Ratelois.
Monfieur le Duc de Fronfac.

D V C S.

Monfieur le Duc de Pernon.
Monfieur le Duc de Monbayoy.
Monfieur De Candelle Duc D'Aloin.
Monfieur le Duc de Mommorancy.
Monfieur De la Vallette coronel general de France.
Monfieur le Grand, Efcuyer de France.
Monfieur le Duc de Vantadouë.
Monfieur le Duc De Raiçts.
Monfieur le Duc De Roncs.
Monfieur le Duc Duze.

MARESCHAVX DE FRANCE.

Monfieur le Marechal de Rognelaure.
Monfieur le Marechal de Briffac.
Monfieur le Marechal de Boif-Daulphin.
Monfieur le Marechal de Souuray.
Monfieur le Marechal de Vitry.
Monfieur le Marechal de Tamines.
Monfieur le Marechal de la Chattrre.

MARQVIS.

Monfieur le Marquis de Rouillac.

Monfieur

Monsieur le Marquis de Mirebeau.
 Monsieur le Marquis de Mortemard.
 Monsieur le Marquis de Trans.
 Monsieur le Marquis de Canisy.
 Monsieur le Marquis de Vieville.
 Monsieur le Marquis de Villaine.
 Monsieur le Marquis de Ruffec.
 Monsieur le Marquis de Tamine.
 Monsieur le Marquis de Sable.
 Monsieur le Marquis de la-Verdun.
 Monsieur le Marquis D'Eternel.
 Monsieur le Marquis de Beueron.
 Monsieur le Marquis de Cuure.
 Monsieur le Saint-Chaumont.
 Monsieur le Marquis de Mony.
 Monsieur le Marquis de Ville-roy.
 Monsieur le Marquis de Cortaubau.
 Monsieur le Marquis de Villars.
 Monsieur le Marquis D'Oraison.
 Monsieur le Marquis de Marigny.
 Monsieur le Marquis de Portes.
 Monsieur le Marquis D'Allegre.
 Monsieur le Marquis D'Estin.
 Monsieur le Marquis de Rael.
 Monsieur le Marquis Domtefort.
 Monsieur le Marquis Dalluy.
 Monsieur le Marquis de Sidul.
 Monsieur le Marquis de Fimarcon.
 Monsieur le Marquis de Mirepoix.
 Monsieur le Marquis de Timbrune.
 Monsieur le Marquis D'Araigny.
 Monsieur le Marquis de Bresleulx.
 Monsieur le Marquis de Cessac.
 Monsieur le Marquis de Gimolz.

CONTES.

Le Conte de la Rochefaucoult.
 Le Conte de Saint-dignan.
 Le Conte de Gramont.
 Le Conte du Lude.
 Le Conte de Lauzun.
 Le Conte de Torigny.
 Le Conte de Termes.
 Le Conte de Grampe.
 Le Conte de la Marque.
 Le Conte Chomberg.
 Le Conte de Treme.
 Le Conte de Sanferre.
 Le Conte de la Voute.
 Le Conte de Cursion.
 Le Conte de Carton.
 Le Conte de Mauleurier.
 Le Conte de Cars.
 Le Conte de Tonnerre.
 Le Conte de Cremail.
 Le Conte de Sulle.
 Le Conte de Grignan.
 Le Conte de Vertu.
 Le Conte de Brene.
 Le Conte de Pegnillem.
 Le Conte de Tornon.
 Le Conte de L'Estrange.
 Le Conte de la Vedan.
 Le Conte de Frasque.
 Le Conte de Maurer.
 Le Conte de la Roche-Gnion.
 Le Conte de Carlses.
 Le Conte de Crisse.
 Le Conte de Granfay.
 Le Conte de Maille.
 Le Conte De Maran.
 Le Conte D'Aubigon.

Le Conte de Sanzay.
 Le Conte de Chantel.
 Le Conte de Chasteau-Vilain.
 Le Conte de Chasteau-neuf.
 Le Conte de Monranel.
 Le Conte D'Ax.
 Le Conte de Chinerny.

VISCONTES.

Le Visconte Duza.
 Le Visconte de Pompadoun.
 Le Visconte de Brigul.
 Le Visconte de Poulignac.
 Le Visconte D'Ambeterre.
 Le Visconte de Pomy.
 Le Visconte de Foncande.
 Le Visconte de L'Arbouft.
 Le Visconte de Saint-Girons.
 Le Visconte de Bordes.
 Le Visconte de Poise.
 Le Visconte de Cere.
 Le Visconte de Chanemy.
 Le Visconte de Clere.
 Le Visconte de Marcossy.
 Le Visconte de Dune.

LES CARDINAUX.

Monsieur le Cardinal de Guise.
 Monsieur le Cardinal de la Roche-faucault.
 Monsieur le Cardinal de Pourdy.
 Monsieur le Cardinal du Perron.
 Monsieur le Cardinal de Rautz Euefque de Paris.
 Monsieur le Cardinal de Vernul Euefque de Metz.
 Monsieur le Duc de Joyeuse fils de Monsieur de Guise
 Abbe de Feccan & coadiuteur de L'Archeuefque de Marbonne.

EVESQUES.

Monsieur l'Archeuefque de Tholouse fils de Monsieur de Pernon.
 Monsieur l'Euefque D'agde fils de Monsieur le Cote D'auernge.
 Monsieur l'Euefque de L'andeue fils de Monsieur de Dantadou.
 Monsieur l'Euefque de Cammaige fils de Monsieur le Marechal de Souray.
 Monsieur l'Euefque Du-mans fils de Monsieur le Marechal de la Verdun.
 Monsieur l'Euefque de Vimiers fils du Conte de Suzze, nepueu de Monsieur Dumaine.
 Monsieur l'Euefque de Marseille frere de Monsieur de Saint-Luc.

Plus quarante cheualiers du Saint-Esprit.

Plus plusieurs Seigneurs de qualite portants tiltres de Lieutenant du Roy, dans toutes les provinces de France, que ie ne vous faurois nombrer; Comme Messieurs de Goudrin, De Cregny, De Pralin, Bassompierre, Dorlame, D'alincourt, Montauban, qui est prince de Gninemie, de Bordeille, d'Ambleuille, de Montpessart, Denis frere de Monsieur Dumaine, Deliaucourt premier escuyer de du Roy, Dandelot de Saint-geran, De Saint-luc, Et plus de quatre mille fil y faillor mettre le tout.

Plus tous les Parlemens de France qui sont tous Catholiques: Comme, le Parlement de Paris, Parlement de Tholouse, Parlement de Roians, Parlement de Bourdeaux, Parlement de Raines en Bretagne, Parlement de Dijon, Parlement D'aix, Parlement de Grenoble, Sens.

Quod si etiam e Gallia ad occidentem procedere animus est, & spectare magna trans Pyrenæos regna, regna nunc duplici matrimonio Franciæ confederata, plurimos antiquæ religionis cultores inueniemus.

Primo

Primo Philippum Tertium Catholicum regem, Tres eius filios, duas filias. Deinde potentissimos principes, quorum Catalogum eo modo, quo mihi ab homine doctissimo, & amicissimo transmissus est, hic tibi lector lubens reddam.

Relatio Titulorum Hispanie, quantum cuiusque redditus annui, & ubi quisque suum habeat Statum.

DVx Fiata, Marchio Berlanga, Comes de Havo, domus de los fieri, Infantes de Lara septem filiarum Dominus, Comestabuli Castiliae & magnus Iuris praeses, Caput domus de los Velasos, Domus originaria illi est in Burgos, status in Castilia vetere, syluis Biscaniae & Soriae, Reditus annui 80 m. Ducatos.

Dux Medinae de Rio seco (fluvij torridi) comes Modicae & Melgarae Vicecomes de Esterlin, Almerante (Thalassarchus) Castiliae hic sanguine regio natus est patre Don Fridrico Magistro S. Jacobi, qui filius regis Alfonsi XI. fuit & frater nothus regis Petri crudelis cognomine, Caput familiae de los Henriques, Domus huic Vallisoleti, status in provincia de Campos, in Catalaunia & Seutia, Reditus sut 100 m. duc.

Dux Albanus & Huetsa marchio Soria, comes Saluaterra, vicecomes de Saldites, Dominus de Valde Corneia (vallis cornicum) Caput domus de Toledo, Domus originaria est Salamancae, Status in Castilia vetere, & regno Granatensi & finibus Portugaliae, Reditus ille habet 80 m. duc.

Dux de Infantado, marchio Zenetae & Santilanae, dominus (del Real de Manzanares) regaliu (qua ex pomis & eo spectantibus) Caput domus de los Mendocas, Domus in Guadalajara, Status in regno Tolitano & salubus Castiliae veteris & provincia de Alaua, Reditus 80 m. ducat.

Dux Alcala de los ganzaules, marchio Tarifa, Comes de Burno & de Villamartin, Adelantado maior Andalusiae, Caput domus de Riberas, Domus origo illi Seutiae est, Status in eodem regno, Reditus 150 m. duc.

Dux de Albuquerque, comes Budinae, caput familiae de los Cuebas, habet suum Statum in Albuquerque, Domum in Estramadura & Castilia vetere, 40 m. ducat.

Dux Escalona, marchio Villena & Moyas, Comes S. Stephani, Caput familiae de los Pachecos, Domus illi Toletae, Status in regno Murciae, habet annuatim 150 m. duc.

Dux Ossuriae, marchio de Penafiel, Comes Vrenne, Caput domus de los Girones, Habet domum aut sedem suam in Penafiel, Statum in regno Seutiae, In annum 100 m. duc.

Dux de Arcos, marchio de Lara, comes Marchena, caput familiae de los ponces de Leon, Domus ipsius in Seutia, Status ibidem, In annum 80 m. duc.

Dux de Baiar, marchio de Gibrallen, Comes de Benalcacar, caput de los Zunegas de Sotomaiore, Domus in Seutia, Status ibidem & Castilia vetere, 70 m. ducatos annuos.

Dux Gandia, marchio de Lombaii, Caput de los Borias, domus Valentiae, Status in eodem regno, 60 m. ducat.

Dux Sesa, comes de Cabray de Vaena, caput de los Cordouas & de Aguilar, Domus illius est Cordua & Granata, Statum habet in eodem regno Granatensi, 70 m. ducati annui.

Dux Medinae coeli, marchio, de Cogolludo, comes de Puerto de Santa Maria, Caput familiae de los Cordas, Domum habet Medinae coeli, Statum in regno Tolitano, 50 m. duc.

Dux de Medina de donia, marchio de Sancti Lucae de Barrameda, comes de Niebla (nebulae vel vapores,)

caput de los Guzmanes, Domum habet in Seutia & in portu de S. Lucar, Statum in regno Seutiae, ducatos annuos 150 m.

Dux Maqueda, marchio de Elche, Caput familiae de los Cardenas, statum habet in regno Tolitano & Valentiae per annum 40 m. duc.

Dux de Nagera, comes de Treuino de Valencia, & Don Iuan, Caput domus de Manriquez de Lara, domum habet in Nagera, statum in provincia de la Rioja, 50 m. duc.

Dux Feria, marchio Castra, caput de los Figuerroas, Statum refert in Estramaduran, domum in Castra, 50 m. duc.

Dux Cardona & de Segorue, marchio de Comares, dominus in Lucena, Alcayde de los Donzoles, sanguine iunctus regibus Aragoniae & de la Cerda, Domum habet Valentiae & Cardona & Barcelona, Statum in regnis Valentiae, Catalauniae & Cordouae, redditus annuos habet 110 m. duc.

Dux Soma, marchio de Palamos, Almiranta Neapolitanus ex domo de Cordoua, domum habet in Belbuche, 40 m. duc.

Dux de Villahermosa (καλοπύλες) comes de Ribagorça, ex familia & sanguine regum Aragoniae, Domum habet Saragoça, Statum in regnis Aragoniae & Valentiae, annuos 25 m. ducat.

Dux Pastrana, Princeps de Euoli caput domus de Silua regni Portugaliae, vnde in Castiliam venit Ruy Gemez de Silua, Domum habet Madriti & Pastrana 50 m. Ducat.

Dux de Francaula, Princeps de Melito, ex domo de los Mendocas, Domum Toleti, Statum in eodem regno, & numerat in annos 40 Ducatorum millia.

Marchiones maiores.

Marchio de Astorga, Comes de Trastamara, Dominus domus de los Villalobos, caput de los Ozorios, domum habet in Astorga, statum in regno de Leon, & provincia de Campos habet 50 m. ducat.

Marchio de Aguilar Comes de Castaneda, ex domo de los Manriques de Lara, habet domum Originariam in Carrien & Aguilar de Campos, Statum in montib' & provincia de Campos, Reditus 40 m. duc.

Marchio de Denra, Comes de Lerma, Caput de los Roias, Domus illius in Denra & Valencia, Status in regno eodem & in Castilia veteri, Reditus 25 m. duc.

Marchio de Mendeiar Comes de Tendilla, ex domo Mendocae, Domum habet in Mondeiar, Statum in Alcarria, Reditus 36 m. duc.

Marchio de Nauarres, Magister de Montesa, Principalis & caput domus de los Borias, habet domum in Valentia, Statum ibidem, Reditus 20 m. duc.

Marchio de Pliego, Dominus domus de Aguilar & de Cordua, Domum ibidem habet Cordua, Statum in praedicto regno in redditib. habet 50 m. ducat.

Marchio de Sarria, Comes de Lemos, de Castro & de Villalua, dominus de villos, Caput Domus de Castro, domum habet in Lemos & Sarria, statum in regno Galiciae, Redit. 80 m. duc.

Marchio de los Veles Adelantado de Murcia, ex domo de los Faiardes, domum habet in los velez, Statum in regno Murciae, In redditib. 60 m. duc.

Marchio de S. Cruce ex domo de Bacan creatus Iudex cum summa auctoritate die 23. Januarii Anno 1584. domum habet Granadae Annuos 36. mille ducat.

Marchio de Villafranca, ex domo de Toledo habet annue 30 m. ducat.

Marchio de Volade, ex domo de Auila Toledo, domum habet Auila & velade de renta 20. millia ducatorum.

Marchiones minores.

Marchio de Ajanounte, ex domo de los Sunegas, domus illius Originaria est Seulix, status in eodem regno, & sunt in redit. 26. m. Ducat.

Marchio de Almiria, ex domo de los Rojas, domus in Altamira, reditus 12. m. ducat. habet.

Marchio de Viana, ex domo de los Pimentales, domus Vallisoleti, status in regno Galicia, 14. mille ducatos.

Marchio de Camarata & de Sabroso, Comes de Rula, Adelantado de Caçorla, ex domo de los Cobos & Mendoça, domus Vallisoleti status in Catalunia, ducati illi annui 50. m.

Marchio de Cortes, ex domo de Toledo, domus illius originaria in Cortes, status in regno Navarra, 16. m. ducat.

Marchio de Monte maior, ex domo de filua, domus in monte maiore, reditus 15. m. ducat.

Marchio de la Guarda de sancta Eugenia, Caput domus de los Mexias, domus illius Salamantica, status in regno de Jaen, reditus 40. m. ducat.

Marchio de montes claros, ex domo de los Mendoças, domus in Gadalajara, 16. m. ducat.

Marchio de las Nauas, caput de los Auilas, domus in ciuitate Auila, status in finitimo illius tractu, annue 16. m. duc.

Marchio de Possa, ex casa de Rojas, domus Vallisoleti Pozæ & Madriti, status in Castilia antiqua, 20. m. ducat.

Marchio de Estigra, ex domo de los Centuriones de Genua, domus illius in Estipa, status in regno Seulix 25. m. duc.

Marchio de Ibara, ex domo de los Pimentales, domus Vallisoleti, status in Castilia antiqua 16. mille ducat.

Marchio de Villamanrique, Caput de los Portocareros, domus illius Seulix, status in Estremadura, 16. m. duc.

Marchio de Villanueva del Ris, Caput de los Henriquez, domus est Seulix sita annue duc. 25. m.

Marchio de la Drada ex domo de la Cueva, domus sita in la Drada, status in regno Toletano, annue habet 10. m.

Marchio de Cauete, ex domo Mendoça, domus in Cueva, status in ipsius tractu & finibus, annue 15. m. ducat.

Marchio de Fromista ex domo de Benauides & Henriquez, domus in Fromista, status in Prouincia de Campos & Castilia vetere, annue habet ducat. 10. m.

Marchio de Falces, Caput de los Peraltas, domus illius in Vrbe, status in Regno Navarra, 8. mille ducatos.

Marchio del valle, ex domo de los Corteses, domus Seulix, status in Hispania noua 50. m. duc.

Marchio de Ardales Comes Leug, Caput de Guzman, domus in ciuitate de Melaga, status in regno Seulix ducat. 16. m.

Marchio Alcala de la Alameda, ex domo de Portocareros, domum habet Seulix, ducat. m. quolibet anno.

Marchio de Alcaizos, ex domo de Henriquez, domum in Alcauises, status in ipsius tractu habet 16. m. ducat.

Marchi de Auilafuente, ex domo de Zuniga, domus in Raltanas, status in Castilia vetere, Reditus 12. m. duc.

Marchio de Pioxia, ex domo Wolla, domus Vallisoleti, & 12. m. duc.

Marchio de Villamanrique, ex domo de Suniga, domus est Seulix, status in eodem regno, 16. m. duc.

Marchio de Aunon, ex domo de Herrera, domus Madriti, status in Alcarria, 25. m. duc.

Marchio Molina, in eadem domum habet, in reditib. 6. m. duc.

Marchio de Cerraluo, ex domo de Castro, domus in Ciudad Rodrigo, status in eiusdem finib. aut ditio. ne, 8. m. duc. habet.

Comites Prima Classis.

Comes de Benauente, Caput domus de los Pimentales, domum Vallisoleti habet, status in regione de Campos, prouentus illius 100. m. duc.

Comes Albẽ de Lista, ex domo de los Henriquez, domum refert Samorram, status in Castiliam veterem, prouentus 40. m. duc.

Comes Miranda, Caput domus Aucunnæ & de los Auellanedas, domum refert in Pennarandam, status in Castiliam veterem, prouentus 35. m. duc.

Comestabuli regni Navarra, ex domo de Toledo, domum in Pamplona, status in Axuel regni Navarra, prouentus in 25. m. ducatis habet.

Comites secunda Classis.

Comes Salinarum & de Ribadeo, ex domo de Auellanda, & Mendoça, sedes stirpis in Burgos, status in Biscaia & eius montibus, hic ob fortia maiorum suorum facta regi Castiliæ in expugnanda vrbe Toletana, priuilegium habet prandendi simul cum rege Castiliæ diebus Paschæ & Natiuitatis, illique cedunt vestes regia. Item equus & patera, quibus Rex ijs diebus vitur, habet ducat. 20. millia.

Comes de Aguilar, Caput de los Arellanos, sedem habet in ciuitate Demanda, status in la Riofa, & ditione de Horia, de renta 15. m. duc.

Comes de Aranda, ex domo de los Vrreas, Dominus de Almormo, sedem aut domum familiæ seu gentilitiam Arandæ habet, status in Aragonia, De renta habet 16. m. duc.

Comes de Alcaudera ex domo de Cordua, sedem gentilitiam Alcaudera habet, & in annua numerat ducat. 8. m.

Comes de Aytona, ex domo de Moncada, sedem Barcelonæ habet originariam, status in Catalunia, 14. m. duc.

Comes de Altamira, ex domo de Moscoso, sedem habet in Altamira, de renta 8. m. duc.

Comes de Buiendia, Dominus de Duennas ex domo de los Acuenas, sedem habet in Duennas, status in terra de Campos, numerat annue 20. m. ducat.

Comes de Ayllon, ex domo de los Ayllones & de Cordoua, sedem habet in Ayllon, de renta 8. m. duc.

Comes de Belchite, ex domo de Texar, domum Caragoça, status in Aragonia, habet de renta 10. m. ducat.

Comes de Castellar, Caput de los Sapanedra, sedem Seulix, status in eodem regno, de renta 14. m. duc.

Comes de Castro, ex domo de los Mendoças, & Manriquez, domum in Castro habet, & annue duc. 10. mil.

Comes de Chrachon, Caput de los Bouadillas, sedem habet Madriti, status in regno Toletano, habet annue 40. m. duc.

Comes de Cifuentes, Caput de los siluas, domum habet Toleti, status in eodem regno Toletano, 25. m. duc.

Comes de Cornua, ex domo de Mendoça, domum habet in Guadalajara, in redit. duc. 20. m.

Comes de Fuenfaldia, Caput de los Ayalas, domum Toleti, status in eiusdem regno, in reditib. habet ducat. 20. m.

Comes de Canimo, domum ibid. in Canimo habet 6. m. duc.

Comes de Gelues, caput domus de Portugal, domum Seulix

Seuiliæ & statum in regno Seuiliæ, annuè habet 22. mille ducat.

Comes de Gomira, ex domo de Ayala, domum Gomiræ habet, annuè 16. m. duc.

Comes de Oliuares, ex domo de los Guzmanes, domum Seuiliæ habet, statum in eodem regno, de renta 40. m. ducat.

Comes de Corentayna, Caput domus de los Correllas, domum habet Valenciæ, statum in eodem regno Valenciæ 14. m. duc.

Comes de Fuentes in Aragonia, Caput domus de Heredra, statum in d. regno habet, domum Saragoçæ, 10. m. ducat.

Comes de Medellin, ex domo de los Portoramos, domum habet in Medellin, statum in Extremadura, 35. m. ducat.

Comes de Monte agudo, marchio de Almacan ex domo de los Mendoças, domum in Almacan, statum in Aragoniæ regno habet, annuè 18. mille ducat.

Comes de Montorrey, ex domo de Azeuedo, domum Salamançæ habet, statum in regno Galiciæ, de renta 18. m. ducat.

Comes de Oropesa, & de la de leytosa (delectabili) Dominus de Segulla, ex domo de Tolero, domum habet in Talauera, statum in regno Toletano, 35. m. de renta.

Comes de Iserno, ex domo de los Manriquez, domum habet Vallisoleti, statum in Castilia veteri, de renta 20. m. ducat.

Comes de Onanto, Caput de los Gueuaras, domum habet in Onanto, statum in prouincia de Alaua, de renta 10. m. ducat.

Comes de Morata, ex domo Luna, domum Maratæ habet, statum in Aragonia, in redditibus, 12. mille ducatos.

Comes de Orgaz, ex domo Mendoçana, domum in Orgaz habet, & annuè 12. m. duc.

Comes de la Puebla, ex domo de Cardinas, domum habet Clerenæ, statum in Extremadura & regno Granatæ, 18. m. duc.

Comes de Pliego, ex domo de los Carrillos & Mendoçana, domum habet Gradalajaræ & in Pliego, statum in Saltibus de Cuenca, 12. m. duc.

Comes de Puno ex rostro, Caput de los Arras, domum Madriti habet, statum in regno Toletano, de renta 20. mille ducatos.

Comes de Paredes, ex domo de los Manriquez, domum in Paredes habet, statum in prouincia de Campos, 14. m. duc.

Comes de Riudetura, ex domo de Anellaneda, domum habet Vallisoleti, statum in regno Galiciæ, 10. m. duc. annue.

Comes de Saftago, ex domo de Alagon, domum Saragoçæ, statum Aragoniæ, habet in redditibus 18. m. ducat.

Comes S. Stephani, Caput de los Benaueses, domum habet Vbedæ, statum in regno Aragoniæ, de renta 15. m. dnc.

Comes de Gelues, ex domo de la Cerda, domum in Gelue habet, & annue 8. m. duc.

Comes de Baraias, Caput de los Sapates, domum Madriti, statum in regno Toletano habet 12. mille ducat. de renta.

Comes de la Puebla de Montaluan, ex domo de los Girones & Pachecos, domum Pueblæ de Morluan habet, statum in Extremadura, & in redditus 20. mille ducat.

Comes de Baylen, ex domo de los Ponces de Leon, domum habet in Baylen, statum in regno de Jaen, & 16. m. ducat.

Comes de Nieua, ex domo Valasorum, domum in Nieua habet, statum in Rioja, ex redditu annuo numerat 12. m. duc.

Comes Saluaterre, ex domo de los Ayalas, domum in Saluaterre habet, statum in prouincia de Campos, ex annuo reddit. 10. m. duc.

Comes de Luna, statum habet in Leon, & ibidem domum, & 20. m. duc.

Comes de la Guerra, ex domo de los Carrillos, de renta 60. m. duc.

Comes Vcedæ de domo de Mexias, domum Auillæ habet, & ex redditu annuo numerat 10. m. duc.

Comes de Fuenfaldana, domum Vallisoleti habet, statum in Castilia veteri, 8. mille ducat. ex censu annuo.

Comes Lodosa, ex domo ..... domum in regno Nauarræ habet, vna cum statu, in censu habet 8. mille duc.

Comes de sancta, Gadca, Adelantado Castiliæ, ex domo de los Padillas & Acunas, domum habet in sancta Gadca, census 20. m. duc.

Comes Almenara, ex domo de los Proxitas, domum Valenciæ habet, statum in eodem regno. Cens. 8. m. duc.

Comes Oliuæ, Caput familiæ siue domus de los centellos, domum Valenciæ, statum in eiusdem regno habet 18. m. duc.

Comes Albaydæ, caput familiæ, siue princeps de los de Lapellido de Milan, domum habet Albaydæ, statum in regno Valenciæ, Cens. illius 10. m. duc.

Comes Eldæ, Princeps familiæ suæ, domus de los Colomas, statum in regno Valenciæ, domum Eldæ, habet 8. m. duc.

Vice Comites.

Vice Comes Peralta, in censum habet annue 6. mille ducat.

Vice Comes de Guebuli, in censum 8. m. duc.

Vice Comes de Chelua in censum habet 6. m. duc.

Almirantes seu Thalassarchi.

Almiranta Castiliæ, in censum habet 40. m. duc.

Almiranta Aragoniæ, in censum 80. m. duc.

Almiranta Valenciæ, in censum 10. m. duc.

Adelantados.

Adelantado Caragoçæ 12. m. duc.

Adelantado Galiciæ 8. m. duc.

Adelantado Cananæ 10. m. duc.

Adelantado Castiliæ 12. m. duc.

Priores Sancti Iohannis.

Prior S. Iohannis Regnorum Castiliæ & Leonis, Cens. 100. m. duc.

Prior S. Iohannis Catalauniæ 14. m. duc.

Prior S. Iohannis Valenciæ 7. m. duc.

Prior S. Iohannis Aragoniæ, in redditus annuos habet 6. m. duc.

Princeps de Ascoli, caput de los Leyuas, domum habet in ciuitate S. Dominici, statum in Prouincia de la Rioja, & in Ducatu Regni Neapolitani, census 50. m. duc.

Magistri.

Magister S. Jacobi, qui ipsemer Rex est, annuè habet 200. m. duc.

Magister Calatrauæ habet 100. m. duc.

Magister Alcantaræ 100. duc.

Hos tres Magistratus sua Regia Maiestas sibi vëdicat.

Archiepiscopi.

Toletanus 200. m. duc.

Seuiliæ 100. m. duc.

S. Jacobi 60. m. duc.

Granatensis 50. m. duc.

Saragoçæ 50. m. duc.

Valenciæ 60.m.duc.annue.
Tarragonæ 20.m.duc.
Burgensis 40.m.duc.

Episcopi.

De Leon 16.m.duc.
De Vbredo 12.m.duc.

Episcopi suffraganei sub Archiepiscopatu Toletano.

De Ciguença 40.m.duc.
De Cuenca 36.m.duc.
De Cordoua 40.m.duc.
De Segouia 20.m.duc.
De Palença 30.m.duc.
De Hozma 20.m.duc.

Episcopi suffraganei Archiepiscopatus S.Iacobi.

Plasenciæ 40.m.duc.annue.
Salamanca 20.m.duc.
Coriæ 25.m.duc.
Astergæ 20.m.duc.
Badajazæ 20.m.duc.
De Gudaenudrigo 14.m.duc.
Orenses 8.m.duc.
De Iuy 7.m.duc.
De Mondonedo 7.m.duc.
Samoræ 16.m.duc.
De Lugo 6.m.duc.

Episcopi suffraganei Archiepiscopatus Caragoceni.

Pampelonæ 16.m.duc.
Calahorra 6.m.duc.
Huescæ 12.m.duc.
Balbastri 8.m.duc.
Tarragonæ 16.m.duc.

Episcopi suffraganei Archiepiscopatus Senilis.

De Cadis 14.m.duc.
De Jaen 30.m.duc.
Aulæ 20.m.duc.

Episcopi suffraganei Archiepiscopatus Valencia.

Cartagenæ 12.m.duc.
Origuelæ 8.m.duc.
Secorbe 8.m.duc.
De Albarazen 8.m.duc.
Malloriæ.

Episcopi suffraganei Archiepiscopatus Granatensis.

Malagæ 30.m.duc.
Almeriæ 13.m.duc.
De Guadiæ 12.m.duc.

Episcopi suffraganei Archiepiscopatus Tarragonensis.

Gironæ 10.m.duc.annue.
Leridæ 10.m.duc.annue.
De Vrgel 8.m.duc.annue.
Eluæ 7.m.duc.annue.
De Vrgue 6.m.duc.annue.
Barcelonensis 8.m.duc.annue.
De Cerduna 4.m.duc.annue.
Tortosanæ 12.m.duc.annue.

Quod si Indiarum quoq; regna animo obire placeat, nationes, populosq; potentes, duplo maiorem numerum, quam sit eorum, qui in varias sectas sparsi sunt, conficiemus. Tor Prætorum, Gubernatorum, Nauarchorum nomina recensenda forent, ut tedium & inuidiam facturum me putem.

Sed nunc Boream reuifamus, atque illam viris, armisque, & quod caput est, eruditâ generositate nobilem Poloniam ingrediamur; In qua primum ari-

mo pio, fortique, & rebus gestis exercito, Rex Sigismundus, & patriæ virtutis æmulator Vladislaus filius, occurrunt, Cæteraque proles regia.

Sequuntur Principes & Domini Aule Sereniss. Archiducis Alberti.

Dux de Oranges, obiit constantissimus in fide Catholica Anno DOMINI 1618. die 20. Febr.

Dux de Arifchor Comes de Arenberg, Eques velleris aurei.

Dux de Chimay Comes de Beaumont, Dominus de Auennes & Comes de Zonegfen.

Eques de Arenbergk.

Dux de Croy Marchio de Haure, Comes de Fontinoy velleris aurei eques.

Baro de Fine tranges frater ducis de Croy.

Princeps de Legne, velleris aurei eques Gubernator & Capitaneus Artesiæ Comitatus.

Marchio de Roboys filius istius.

Comes de Egmont, velleris aurei eques, gubernator & Capitaneus generalis Comitatus Namurci.

Princeps de Baure filius illius.

Fridericus Comes de Berge, Comes de Boermer, Eques velleris aurei, Gubernator & Capitaneus generalis Geldriæ, Ducatus & Comitatus Zutphanienfis.

Comes Henricus de Bergen, Dominus de Steuensvert frater illius.

Comes de Berlaymont & de l'Alaing Eques velleris aurei Gubernator & Capitaneus generalis Ducatus Luxemburgensis, & Comitatus de Chiny.

Comes de Champlite Eques velleris aurei Vice-Capitaneus Generalis Burgundiæ & Charlois.

Marchio de Veranbon Eques Vel.aur.

Baro de Balancon frater illius.

Marchio de Marney, Comes de Ponrevaule Eques &c.

Comes de Solre, Eques aur. velleris.

Comes de Hochstraten.

Comes de Bosluit.

Comes de Bucoy Eques velleris aurei Lieutenant locum tenens & Capitaneus generalis & magnus Baillii Hannouiæ & Comes de Hautequerfque.

Princeps de Barbançon.

Comes de Reux.

Comes de Meghen.

Marchio de Renty.

Marchio de Trefegmes.

Comes de Vertam.

Comes de Henin Dux de Borneuille.

Comes de Beaurieu.

Comes de Freslin.

Comes Sanctæ Aldegonde Gubernator, & Capitaneus Ducatus Limburgensis, de Faulquemont, Dalhem & Rodeleducq.

Comes de Norelles.

Comes de Vbalfuze.

Comes de Middelburgh.

Comes de Henghien.

Comes de Falays.

Comes de Croix.

Comes de Esterres.

Comes de Willerual.

Comes de Bailleul.

Comes de Bassigny Baro de Boertel.

Baro de Grimbergh.

Dominus de Bredam.

Dominus de Marlec penes quem summa rei quæstoria.

Dominus de Coppigny & hic quæstor.

Marchio

Marchio Spinola Capitaneus & Praefectus gubernator generalis Belgii nomine Regis Catholici & Archiducis.

Comes de Aneuer dicti Marchionis Aulae Praefectus & Archiduci à poculis.

Marchio de Wedere Praefectus generalis equitum.

Comes de Furstenberg.

Marchio de Malaspina, Ordinarius in Aula Serenissimi Archiducis.

Cum viro nobili, docto, è Polonia oriundo Abrahami Sculteti Catalogum ostenderem, hunc in modum ille mihi rescripsit: Verba enim eius ponere consultum duxi.

Ex omnibus istis familiis, quas pro se Hæresiarcha citat, nonnulli degenerarunt, Principiora tamen capita eorundem stemmatum Rom. Cathol. ab antiquo illate fidei tempore incorrupta permanerunt, & hucusque constanter perseverant: Nam de familia Lesniouiorum de Lesno, & eorum stemmate, quæ pro se citat, etiam hac tēpestate tot existunt feruentes Rom. Catholici; quot nec iste qui citat, nec qui ab illo citatur, capillos in capitibus suis numerare valent.

Comites verò ab Ostrog (excepto citato) omnes Roman. Catholice Religionis non solum assertores, verum etiam accerrimi propugnatores fidei, sapientia & potentia insignes existunt. Quorum caput, & princeps Palatinus Posnaniensis recenti iudicio in publica disputatione Lublini nouum Euangelium, & illius sectatores grauisimo iudicio condemnauit.

De Fierleorum tam numerosa prosapia, si duo solummodo funesta noui Euangelii caligine offusi, ad publici muneris officium in Religione aut Republica rumpere nequeunt cum summo dolore suorum; non idcirco de vniuersa familia, de qua tot Principes viri Palatini & Episcopi, tot ceteri potentes Senatores, omni tempore in Rom. Cath. fide floruerunt, & nunc florent, quot annalibus recensentur, & quibus nunc Illustrissimus & Reuerendissimus Episcopus Ploësis, paulò ante Vicecancellarius Regni, noui Euangelii assertores, & doctrina & potentia ita coercent, vt in tota Diocesi sua eis, non modo noui Euangelii Scholas, sed ne os quidem aperire liceat.

Nicolaus autē Fierlei Senator Regni dignissimus, publicè in prædicta Lublinensi disputatione, seductores noui Euangelii auctoritate, & prudentia sua compressit.

Ceteri quos refert Hæresiarcha sui Euangelii erroribus itretos, tales sunt, vt in tam numerosis Prosapiarum suarum familiis, & ordinibus, quæ Roman. Cath. Religionem semper sunt professæ, & iam profitentur, ne cernantur quidem.

Quod vero vnum & alterum Principum & Comitum Hæresiarcha pro se adduxit; facile ea ipsa inopia conuincitur, quod satis exigua copiam ex innumero ferè Principum, Ducum, & Comitum numero recensere potuit.

Nos autem pro adductis possumus Rom. Cathol. Religionis tot oculis illius turmatim obicere, quot ille terris Euangelii sui tenebris nunquam vidit, aut videre poterit.

In primis autem sese offert Minor Polonia, in qua Marchionum de Mirou, Gonzagarum domus vniuersa Rom. Cath. fidē ab antiquo tuetur & defendit.

Arauiæ Liptouiaque Comitum Komorouiorum familia tota.

Comitū à Teczyn peruetusta prosapia tota quāta. Comitum de Wilmicza Lubomirciorum Gens vniuersa.

Ipsæ Palatinus & Castellanus Cracouiensis, Principes viri potentia & auctoritate, cum omnib. Senatoribus Rom. Cath. Religionem profitentur & tuentur.

In Maiori vero Polonia Comes de Zgorka Generalis Maioris Poloniae.

Comes de Zgorka Stanislaus Carnouius, cum omnibus familiae suæ ordinibus eandem religionem profitetur.

Palatinus Posnaniensis Comes ab Ostrog.

Comites à Tarnovv. Senatorum quoque omnes quotquot in eo Ducatu reperiuntur, omnes Roman. Cathol. Religionis sese assertores & propugnatores feruentissimos quotidiano experimēto profitentur.

Ex Ducatu Masouie non expedit quēpiā Principum, Senatorum aut Nobilium recensere, cum omnes & singuli adeo ab antiquo complexam Romanā Ecclesiam foueant ac defendant, vt noui Euangelii seductores, non modo verbis influere callidis, sed ne iter quidem illuc facere tutum experiamur.

Ex Magno Ducatu Lithuaniae non negamus duos Radziuilios, sæpius calcaria nouo Euangelio admouisse, sed multo potentiores eiusdem prosapiae Duces, iisdem admotis calcaribus scimus ita propulisse & concitasse illud ipsum nouum Euangelium cum assertoribus suis ad ipsos vsq; inferos ablegando.

Ex eodem Ducatu, vti iam libenter admota calcaria remouerent, si possent, ne toties inquietudine, & noui Euangelii admotis calcaribus protruderentur & conculcarentur. Nam Radziuilius Dux, Palatinus VVilnenfis. Dux Radziuilius Palatinus Procenfis. Dux Radziuilius Adalbertus in Otyka & Niesvies. Dux Nicolaus Radziuilius non solum Rom. Cathol. Religionis ab antiquo fuerunt, verum etiam augusta templa per multa, & magnifice dotata extruxerunt, Collegium quoq; Societatis Iesu dignum suo nomine & Religione erexerunt.

In eodem Ducatu, Duces omnes de Jagellonia Regia familia.

Duces omnes à Magnorum Ducum Lithuaniae stirpe originem trahentes noui Euangelii caliginem hucusq; etiam aspicere dedignantur.

Comes Chotkiev vici, Dux Generalis copiarum, eiusdem Magni Ducatus, tantopere nouum dogma pestilentis Euangelii, quāto Patriæ hostem cum amplissima familiae suæ potentia, & toto Senatorum ordine, quorum nemo in eo Ducatu nouo Euangelicus reperitur, persequitur.

Ex Ducatu VVotyniæ & Russiae Dux de Ostrog Janusius, Dominus Cracouiensis.

Dux de Ostrog Janusius eiusdem nominis Palatinus VVolyniæ.

Dux de Ostrog Alexander Palatinus Braczlauiæ.

Dux Georgius Zaslania.

Duces Sanguski omnes.

Duces Czartonski in Czartori omnes.

Duces de V Vishovvice omnes.

Dux Constantinus in Jaroslavv.

Dux Janusius in Jaroslavv.

Duces Korecii omnes, de Korec.

Duces Kolzericii omnes.

Et reliquæ Ducum familiae, trahentes originem à Magnis Ducibus Lithuaniae, Russiae, Masouiae, Nalatiæ, VVolodimiriae, quorum numerum recensere, esset innumera folia otiose replere: Rom. Cathol. fidem profitentur, & noui Euangelii inuectoribus, non minus quam Turcarum, Tartarorumq; perfidis excursionibus sese re ipsa opponunt, vna cum Regia Maestate, & vniuersis senatorum dignitatib; ordinibus, pietate, studio, armis, & si quando expedit vita ipsa Roman. Religionem roborando & propugnando.

Neque nobilissimis Hungariae, Bohemiaeque regnis defunt, quibus vetus Cathol. religio, pietasque cordi sit, qui magna constantia eam defenderunt: ostendunt hoc ipsa comitia, & pro principibus suis impensulabor, sumptusq; & inter clades seruata fides.

5. Hic igitur cum sit status religionum, si defensores attendas, non facile alia aliam vi & armis opprimere poterit, quod si Catholicos in parte premant arma & bella, non tamen victores diuturna frui pace valebunt, cum inter se acerbè diffideant, nec desint, quibus victoriæ societas futura sit grauis.

CAPVT XI.

Status Religionum Europæarum, si doctrinam & doctores spectes.

§.1. **D**OCTORES, & antistites discrepantium sectarum, quorum præcipuè nomina in catalogo nundinarum vernarū anni 1618. inueni, & scripta comparauī, (quanquam aliquorum haberi non potuerunt, vel quod nondum prodissent, vel quod eorum typographos puderet) illi ferè nominantur.

Argentoratenses Academici.

Andreas Finnolot.

Anonymus *vnbekant gegē Christian Gottliebs.*

Argentoratenses Prædicantes.

Anonymus de Jubilæo.

Andreas Cramerus.

Abraham Schultetus.

Adrianus Smoutius.

Arminiani & Gomorriani in Hollandia.

Balthasar Meisner.

Caspar Holtemius.

Caspar Melissander.

Caspar Finckius.

Christophorus Schleupnerus.

Christophorus Ziegler.

Conrad Dietrich.

Christophorus Adolphi.

Christophorus V Valpurger.

Danici Prædicantes.

Daniel Angelocrator.

David Pareus.

Ethardus Lauterbach.

Egidius Strauch.

Fridericus H. Bachius.

Friderich Franc.

Fridericus Balduinus.

Georgius Engelmann.

Georgius Zeeman.

Gaudentius de Jubilantibus.

Guilielmus Barter Anglus.

Heidelbergenses Academici.

Hartmannus Braun.

Henricus Altingus.

Henricus Eckardus.

Henricus Hopffner.

Henricus Hirtzvigius.

Jacobus Martini.

Joannes Gifsenius.

Joannes Simonius.

Joannes Grocius.

Joannes Tarnouius.

Joannes Affelmannus.

Joannes Staden.

Joannes Schröder.

Joannes Heinrich Hiemern.

Joannes Schneider.

Joannes Pandocheus.

Joannes Salmuth.

Joannes Joachim Beutherus.

Joannes Michael Beutherus.

Joannes Leibius.

Joannes Georgius Siegwart.

Joannes Rothenlis contra

Robert. Bellarminum.

Joannes Schreiter Annaberg.

Joannes Scharpius.

Maximilianus Rittern.

Martinus Rober.

Matthias Hoc von Hoheneck.

Matthias Hassenreffer.

Melchior Schärerus.

Michael Mulingus.

Mercatus Popisticus antotis.

M. M. D.

Nicolaus Hartkopius.

Nicolaus Martini.

Nicolaus Pomeranus.

Nicolaus Greuinchouius.

Paulus Laurentij.

Polycarpus Eysler.

14. Predig diuerforum vom Jubelsäst.

Rolthockienfes Academici.

Robertus Sarisburiensis.

Sibrandus Lubberti.

Sigismundus Fuenius.

Simon Gediccus.

Scholastici Neuhufianij.

Tubingenfes Academici.

Thomas VVeinrichius.

Thomæ Tuki Angli index fidei & religionis.

Vincens Schmuken.

VVilhelmus Alardus.

VVittebergenfes Profeflores & Doctores.

VVittenbergenfes Prædicantes.

VVolfgangus Franzius.

Et

Alii quos fama obscura recondit.

Catholici huius tēporis doctores nominare multitudo vetat; ipsæ Academiæ, & collegia tum Canonico-

rum, tum Religioſorū multas paginas implerent.

§.2. Ad doctrinā quod attinet, ea omnibus Catholicis vna est, quæ Concilio Tridentino, & aliis in Synodis explicata est, ab hac vbi recesseris, ingētem turbam omnium ſectarum cōſpicias, quarum vnaquæq; certissimam veritatem, exploratissimam ſanctitatem ſibi vendicat, audaciſſimè alios cōdemnat. Quia igitur poſtera ætas mirabitur de varietate, abſurditate, blaſphemiis hæreſeon, breuius de illorum auctoribus, ſententiisque dicendum eſt.

Catalogum variarum hæreſeon olim S. Auguſtin. Philaſtrius, & ante hos Epiphanius contexuerunt, noſtro autem tempore, Lindanus, Præteolus, Sanderus, & compendio noſter in tabula Chronographica Jacobus Gualterus qui nouas veteribus compoſuit.

§.3. Primus nouitatem oris eſt, & ambitioni, ac libidini libertatē quaſiuit Martinus Lutherus, cui occaſionem indulgentiarum proclamatō, cauſam verò interna mala, quæ res quietas ſemper mouerunt, auaritia, illiciti amores, in quieti ingenii ſuperbia dedit. Sed cum non haberet omnia conſtituta, & non modo ſua falſis, ſed & falſa repugnent, non potuit opus illud vnquam apte contexere, & concinnare, quin alia atq; alia deſtrueret, vt ſi quis magnum ædificium ſine hypodigmate fabricetur, nec eſſe habet multa diſruere, quia manus conſilio velociore fuerunt. Hinc inter ipſa initia non modo conciones, & ſcripta, ſed menſarum etiam hilaritūdines, & Eutrapeliæ, de quibus integros libros Lutherani ſcripſerunt, nouarum hæreſeon ſecunda fuerunt. Et ſanè vt ipſe Lutherus, & Matthias Hoc conc. 3. Jubil. ſatur, triginta fanaticos Sp. ipſe expertus eſt, quemadmodum ingens illa

ſub illicibus ſus

Triginta capitum ſectæ nixa iacebat.

Fatur hoc vel ingenuè, vel neceſſitate veri adactus Joan. Gieſſenus profeſſor, theſi 7. Quāvis vero in primis ſcriptis, quedam, quæp̄ ſeipſos manifeſte fauent, propugnauit, in ſequentiſ ſecundis tamen ſcripſit & improbauit. Succeſſiue enim, aſidua Oratione, Meditatione, &

Tenta

Errantium nunquam eſt vna via.

Hæreſarcha aliam cauſam habent, aliam præſentant.

Hæreſes multa mutare coguntur.

Varietas ſecunda bereſis.